

Arbejdsløn, Renter af Anlægs- og Driftscapital samt Huusleje endnu Indkjøb af 12000 Pd. Løv — jeg troer at Middelpriisen hertillands er 2 Rbd. for 1000 Pd. — af 150 Pd. fornedede Beenful og af Blod, Smør, Kalk, Svovlsyre, Lys &c., som højt anslaaes til 20 Rbd. Hestekraften kan neppe regnes for noget paa den Tid af Aaret, da den er saa ringe. Ved en ganske lille Fabrik, kan man ikke vente mere end $\frac{2}{3}$ Saft af Roen, ligeledes i Forhold lidt mindre Sukker af Saften, men Melassen er mere værd, og Renten af Anlægscapitalen saavel som Folkelønnen blive mindre, da det maa antages, at man selv arbejder med i en saadan, og det forendeel med Apparater, der ellers bruges i Huset. Af 100 Lønder Roer kan der i Middeltal ventes: 6000 Pd. Roefager, af Værdi som 33 Lønder Roer, 780 Pd. Sukker og 650 Pd. Melasse, af Værdi 20 Rbd. Prøvefogningerne i Helsingborg gave rigtigt nok et mere lovende Udbytte, men jeg har troet at burde nærme mig mere til de almindelige Resultater.

J. Wilkens.

Runkelroesukkers Tilvirkning af Hr. Fr. Bernhardt i Aalborg.

Hr. Fr. Bernhardt i Aalborg, som i forrige Aar foretog en Reise i Lydsland, for at gjøre sig prak-

tist bekjendt med Kunkelroesukker-Fabrikationen, har til det Kongelige Landhuusholdningsseelskab besørget forfærdiget et Par Apparater, som han i Udlandet fandt anvendte med Held til denne Fabrikation. Det ene er en Rivemaskine med Saugblade, i det Væsentlige efter Jordans i Darmstadt, hvor den, aldeles af Jern, koster 500 Gylden. Hr. Bernhardt fandt den benyttet i de bedste Sukkerfabriker i Tydskland og overbeviste sig om, at den er langt bedre end Dr. Ziers. Ved 2 Hestes Trækraft kan der dagligen rives 20,000 Pd. Koer paa denne Maskine, som isvrigt kan betjenes af to Dreng, hvoraf den ene indlægger Koerne og den anden trykker disse, ved Hjælp af to Træklodser, imod Rivecylindren. Den ved den ene Ende af Maskinens Axel anbragte, almindelige Løbeskive til et Rieb har Hr. B. betjent sig af, for at prøve den ved Hjælp af et Svingsjul paa $2\frac{1}{2}$ Alens Diameter og 2 Mand's Kraft. Til smaae Koer kunde Maskinen saaledes benyttes, men til store Koer blev denne Kraft for svag. Efter hans Formening kan Rive-maskinen let sættes i Forbindelse med et Hestekjernesværk. Til denne Maskine hører en firekantet, med Kobber udforet Trækasse, som sættes neden under for at modtage den revne Masse.

Det andet Apparat er en Presse med Jernstrue. — Den revne Røevelling kommer man i Poser, omtrent 4 Pd. i hver; den fyldte Pose trykkes flad og lægges paa en Kurvestetning. — Saaledes

indlægges saa mange Poser paa Kurbestetninger, som Pressen kan rumme. Naar Pressen opstilles til Brug, maa den forhoies ved et Underlag af Træklodser, for at et Kar kan anbringes under Luften.

Begge Apparater have kostet omtrent 140 Rbd.; de ere midlertidigen hensatte i det Kongelige Korn-tørrings-Magazin ved St. Annæ Plads, hvor de hver Sognedag (Formiddag Kl. 7—12 og Eftermiddag Kl. 2—7) kunne tages i Diesyn af Enhver, som herfor maatte interessere sig. Tillige er sammesteds henlagt til Foreviisning en liden Prøve af Puddersukker, som Hr. Bernhardt ifjor har tilberedt for at gjøre et Forsøg med nogle af ham selv producerede Kunkelroer.

Da flere af Tidsskriftets Læsere muligt ere ubekjendte med, hvad Hr. Bernhardt i offentlige Tidender har kundgjort om Resultatet af sine Forsøg, optages denne Meddelelse her:

"Den norske Rigs-tidende af 24 Februar d. A. beretter fra Gothenborg, at en derværende Major Bariks Fabrik for Tilvirkning af Hvidbedesukker er i fuld Gang og at han af Sukkeret til adskillige Stæder har affendt Prøvequantiteter. — Ogsaa skal, efter samme Blad, i Sverrig Forsøg paa af Hvidbeder at berede Sirup være lykkedes godt.

Denne Efterretning foranlediger mig til at om:

tale de Forsøg, som forrige Sommer ere gjorte her i Egnen med Dyrkning af Hvidbeder eller Runkelroer, og med Resultatet af deres Sukkergehalt.

Uagtet vi forrige Aar havde et meget koldt Foraar og Sommeren udmærkede sig ved en ualmindelig Tørke, have Forsøgene dog viist, at Runkelroer eller Hvidbeder voxe her ligesaa villig som i mere sydlig beliggende Lande, naar de blot finde en løs, dybtpløiet eller gravet Jordbund og holdes rene for Ukrudt. Selv i fri Mark opnaaede de en Væxt fra 1 til 3 Pd., og paa et Stykke Jord her ved Byen, som tilhører Hr. Guldsmed Schmidt, fandtes mange Roer fra 4 til 6 Pd. Endog paa Skov- anlæget Frederiksminde, hvor Hr. Uksesfor Kayerød anstillede Forsøg, avledes, uagtet den tørre Sommer vi havde at beklage os over, udmærket gode og smukke Roer, af en Størrelse som Fabrikanten helst ønsker dem. Dog har der viist sig et Særsyn ved disse Roers Dyrkning, som jeg ikke nogensteds har seet i Tydskland, og derfor var mig meget paafaldende, nemlig: at de fleste Roer gik i Stok, saasnart vi efter Tørken fik Regn. Hr. Gartner J. P. M. Beck har imidlertid givet mig en saa indlysende Forklaring over dette Særsyn, at jeg tillader mig her at anføre hans Mening derom. "Sommerens ualmindelige Tørke havde, idet den standsede Roernes Væxt, bragt dem til en fortidlig Modenhed, og, da der siden langt om længe indtraf Regn, begyndte en ny Vegetation i Roerne og foraarsagede

at de gif i Stof." For at Roerne nu ikke skulde blive træagtige og miste deres Saft, var jeg omhyggelig for at affkjære Spirerne saa ofte de fremkom; men at Roerne desuagtet ikke have tabt en deel af deres Saft eller Sukkergehalt, drifter jeg mig ikke til at paastaae.

Det største Forsøg med Sukkerfogning, der af mig er foretaget med selvavlede Roer, skeete med 300 Pd. vadskede og for Sideskud rensede Roer af alle Størrelser, og disse 300 Pd. gav 15 Pd. lysegult Puddersukker. Skjøndt dette Udbytte er mindre end hvad der af et lignende Quantum Roer faaes i Lydskland paa Fabrikerne, saa er jeg dog ikke tilbøielig til at søge Grunden til denne Forskjel alene i den Omstændighed at Roerne vilde gaae i Stof — efter theoretiske Principer destruerer en ny Vegetation i Roerne Sukkerstoffet — da jeg er overbevist om, at, dersom jeg havde været i Besiddelse af en bedre Presse, end den, der stod til min Raadighed, saa vilde jeg have faaet en større Mængde Saft og folgelig mere Sukker. Men selv om man under gunstigere Omstændigheder ikke turde vente et bedre Resultat, end det, jeg har tilveiebragt af Roer fra forrige Aars Høst og med meget simple Andretninger, saa indeholder dette Udfald allerede Opfordring nok til at tilegne os den indenlandske Sukkerfabrikation, hvilket vil sees af hvad disse 15 Pd. Sukker have kostet at tilveiebringe:

300 Pd. Koer à 2 Mk.	1 Rbd.
2 Koner paa egen Kost i 1½	
Dag à 20 Sk.	: — 3 Mk. 12 Sk.
Brændsel ic.	: — 2 — 4 —
	<hr/>
	2 Rbd. ; Mk. ; Sk.
100 Pd. Affald anslaaes ikk:	
kun til	: — 1 — ; —
	<hr/>
	1 Rbd. 5 Mk. ; Sk.

At dette Sukker aldeles kan sættes ved Siden af Colonialsukker, kan Enhver overbevise sig om, der vil tage det i Niesyn hos mig, og hvortil jeg indbyder alle dem, der interessere sig for denne vigtige Industri.

Naar Landmanden vil tilvirke Sukker til eget Forbrug eller tillige til Salg, saa vil Udbyttet endsnu vise sig fordeeltigere, thi saa ere Koerne bragte i Anslag til 2 Mk. pr. 100 Pd., hvilket er den Priis, der betales paa Waaps Fabrik i Rendsborg, hvorimod de Koer, jeg selv har avlet paa Hr. Guldsmed Smiths Jord, med Indberegning af alle Omkostninger Dyrkningen foranledigede, ikke have kostet mig mere end 14 Sk. pr. 100 Pd.

Eftersom Runkelsukkerfabrikationen nu har opnaaet den Fuldkommenhed, at den dueligste Raffinadeur ikke kan skjæln raffineret Runkelsukker fra Colonialsukker, og det indenlandske Sukker kan sælges til samme Priis som det Indførte, saa har den indenlandske Sukkerfabrikation derved opnaaet en saa stor landoeconomisk Vigtighed, at Sagen maa interessere Enhver, der kan gjøre sig et Begreb om

de Millioner, der gaae ud af Landet for denne baade Nødvendigheds- og Luxusartikel, og især naar man betænker, at disse Penge kunde blive i Landet — Alt, hvad der behøves til at frembringe Sukker, have vi i Landet selv og koster ubetydeligt — og vorde fordeelte iblandt den arbejdende Folkelasse i Kjøbstæderne og paa Landet som Arbejds løn, og saaledes komme hele det øvrige Samfund til gode, thi man veed, hvor hurtig Daglønnerens Fortjeneste kommer i de næringsdrivende Borgers Hænder.

Da jeg nu ved de af mig anstillede Forsøg, saavel med Koernes Dyrkning som Sukkerfogning, fuldkommen har overbevist mig om, at denne Industri kan drives hos os saavel som i Sverrig og Tydskland, og give en meget betydelig Fordeel, saa agter jeg i næstkommende October Maaned imod en passende Betaling at give practisk Underviisning i Sukkerfogning af Kunkelroer, hvorom nærmere offentlig Anmeldelse vil skee.

Endnu maa jeg gjøre opmærksom paa, at man ikke maa være ængstelig fordi man her i Landet ikke kan lægge Frøet saa tidlig som det i tydske og franske Skrifter er gjort til Betingelse, thi Frøet til de Koer, jeg selv har dyrket, blev lagt den 10 Mai i fri Mark, og Hr. Gartner Beck, der lagde sit Frøe den 9 Juni i Havejord, avlede ligesaa fuldsomne Koer som jeg, og dog var den største Deel af mine Koer større end Fabrikanten ønsker dem. At Heste, Koer, Faar og Sviin med Begjerlighed æde Toppen og Affaldet af Koerne, anmærker jeg

blot for dem, der endnu ikke have gjort Forsøg med Dyrkningen af Runkelroer.”

D. 21 Marts 1838.

Af de Betænkninger, som ere afgivne til Landshuusholdningssekskabet i Anledning af de til Samme fra Hr. Bernhardt indsendte Apparater og Meddelelser, vil det efterfølgende Udtog neppe være læserne uvelkomment:

A.

Ogsaa jeg er af den Mening, at Sukkerfabrikationen hos os under de nuværende Forhold og uden Forandring i Sukkertolden er lønnende, især i de Dele af Landet, hvor Brændsel er billigt, men jeg kan ikke dele den Anskuelse, at den allerede skulde være saa udviklet, at den kan blive en Gjenstand for Landmandens Oeconomie. Naar man betænker hvor overordentlig vanskeligt det er, at forhindre Saftens Gjæring, der medfører et Tab af Sukker, og hvor stor Umhyggelighed Røgningen udfordrer for ikke at forvandle det krystalliserbare Sukker til ukrySTALLiserende Sirup, da vil man sikkert ikke være af den Mening, at denne Industrie let kan udføres i det Smaa. Regner man dertil, at omendstjøndt det raffinerede Runkelroesukker ikke er forskjelligt fra det raffinerede Rørsukker, ikke desto mindre det raae Runkelroesukker er et langt flettere Product, end det raae Rørsukker, formedelst de Salte, som findes deri, saa troer jeg man vil være enig med mig, at man let kan fordærve en for Fædrelandet meget vigtig Sag ved at anbefale den til en Gjenstand for Landmandens huuslige Industrie. Jeg mener dermed ikke at disse Hindringer ikke med Tiden kunde ryddes af Veien, ja jeg er overbevist om, at Sukkerfabrikationen engang vil udgjøre en Deel af Landmandens huuslige Syssler, som Smør- og Ostfabrikationen er i dette Dieblik, men denne Udvikling har den ikke naaet endnu, og derfor troer jeg at man maa ønske, at den hos os kan blive

Gjenstand for virkelige Fabrikantlæg. Det forekommer mig derfor, at det Kongelige Landhuusholdnings-selskab kan fremme denne Sag meget ved at befordre Runkelroekulturen, der hvis jeg ikke feiler ogsaa i andre Henseender er meget anbefalingsværdig.

Herr Bernhardts Raasukker er noget af det bedste Runkelroesukker jeg har seet. Rive-maskinen med Saugblade er sikkert meget god, og under vore Forhold vilde jeg foretrække den for den Maskine, som man bruger meget i Frankrige- og som bestaaer i en Cylindere med en stor Mængde tæt ved Siden af hinanden siddende Stifter, der river bedre, men er meget kostbarere, udfordrer mere Kraft, og kan ikkun vanskeligen repareres hos os.

B.

Vel er jeg aldeles enig i, at den europæiske Sukkerfabrikation endnu ikke er baseret paa saa sikre og simple Grundsaetninger, at den allerede med Held kunde blive Gjenstand for den almindelige landlige Oeconomie; men jeg troer dog, at man maa lade dem, der interessere sig for denne Sag, gaae deres egen Vej i den Henseende, da man paa den Maade efter al Rimelighed vil nærme sig Maalet: at Runkelroesukkerfabrikationen ogsaa hos os indføres. Kan Hr. Bernhardt ved sine Underviisninger interessere en Deel Landmænd for denne nye Industrigreen, da vil derved som en naturlig Folge Runkelroens Dyrkning meget befordres og udbredes, og selv om Sukkertilberedningen endnu ikke skulde finde Indgang hos os, kan man dog med Sikkerhed antage, at Runkelroens Cultur vil blive mere almindelig hos os. Men denne Plante spiller allerede en særdeles vigtig Rolle i flere Egnes Agerdyrkning; saaledes f. Ex. i en Deel af Pommern og den tilgrændsende Ufermark, hvor den med hvert Aar i samme Forhold udbreder sig mere og mere, som Racefaarenes Antal tiltager.

Jeg tillader mig her endnu at meddele, hvad der i Bulletin des sucres, underskrevet af 200 Landmænd, anføres angaaende den særdeles heldige

og gennemgribende Indflydelse paa Agerdyrkningen i Departementet de l'Isere, som Kunkelroens Cultnr og videre Forarbeidning paa Sukkere der allerede har vilst. Som nogle af de vigtigste heldige Følger anføres følgende: 1) Braken er derved bleven aldeles overflødig, hvorved Landmandens Indtægt af samme Areal er meget betydelig forøget. 2) Forøgelse af Kornudbytte, formedelst Jordbundens dybere Bearbeidning og fuldkomne Rensning for alt Ukrudt. 3) Et betydelig forøget Qvæghold, da Fodermassen er bleven meget større ved Affaldet af Kunkelroerne. 4) Betydelig Forøgelse af Gjødningen. 5) Agerdyrkningsredskabernes samt Communicationsmidlernes Forbedring, som først er bleven muelig (og har vilst sig som nødvendig) ved den sikre og hurtige Affætning af et Product, der som en reen Tilgiwt udvindes foruden de sædvanlige førend den Tid dyrkede Frugter. 6) Communalbyrdernes Formindskning, da en stor Deel Fattige finde en sikker og ikke ubetydelig Fortjeneste ved Kunkelroernes Dyrkning og Sukkerfabrikationen.

R e t t e l s e r .

- Pag. 5, Linie 6 fra neden: „og saaledes“ læs „saa“.
 — 19, — 2 fra oven: „paaføre“ l. „bortføre“.
 — 19, — 4 — imellem „efter“ og „men“ indskydes saaledes „det spredtes strax“ — men jeg fandt osv.
 — 28, — 9 — „et godt Spadstiks Bredder“ l. „Spadstiks“
 — 49, — 7 — „vistnok“ „tabt“ — imellem disse 2 Ord indskydes „er Frøet“.
 — 57, — 2 — „ved at man seer“ l. „naar man seer“.
 — — — 3 — „Skjalmarker optastede“ l. „Skjalmarker at optastes“.
 — 58, — 13 — som „allerede ikke“ l. „ikke allerede“.
 — 59, — 5 — „at det“ udelades.
 — 71, — 2 — „disse“ l. „dem“.
 — 187, — 5 — „Kl. 2“ l. „Kl. 12.“
 — 190, — 21 — „100 Tdr.“ l. „1 Tønde.“